

«Алтынсарин ауданы білім бөлімінің

«Сәбинұр» бөбекжайы тәрбиешісі

Адамбаева Фариза Сегизбаевна

Мектеп жасына дейінгі балаларды қоршаған әлемге құрметпен қарауға тәрбиелеу

Қазіргі қоғамның дамуындағы басты бағыттардың бірі – балалардың қоршаған ортаны қорғау және оның табиғи байлықтарын сақтау мәселесіне деген жауапкершілік сезімін қалыптастыру. Мектеп жасына дейінгі балаларды қоршаған әлемге құрметпен қарауға тәрбиелеу – өте маңызды міндет, себебі осы кезеңде балалардың дүниетанымы, дүниеге деген көзқарасы қалыптасады. Тәрбиешілер мен ата-аналардың балаларға табиғаттың қадірін түсіндіруі, олардың экологиялық тәрбие алуына үлкен әсерін тигізеді.

1. Қоршаған әлемге құрметпен қарауға тәрбиелеудің маңызы. Мектеп жасына дейінгі кезең – бұл адамның жеке тұлғасының қалыптасуының бастапқы кезеңі. Осы кезде балалар әлемді тек сезімдері арқылы түсініп, қабылдайды. Қоршаған әлемге деген құрмет, оны қорғау және оған қамқор болу туралы алғашқы түсініктер осы шақта пайда болады. Егер балаға табиғаттың әсемдігі, оның маңызы, экологиялық тепе-теңдік туралы ерте жасынан бастап түсіндіріле бастаса, ол болашақта табиғатты қорғаушы, оны бағалайтын азамат болып өседі.

2. Экологиялық тәрбиенің негізгі принциптері. Мектеп жасына дейінгі балаларға экологиялық тәрбиені беру бірнеше маңызды принциптерге негізделеді:

- **Табиғатқа сүйіспеншілік пен жауапкершілік.** Балаларға табиғаттың әртүрлі элементтері мен тіршілік иелерін сыйлап, олардың маңызын түсінуге мүмкіндік беру. Мысалы, өсімдіктер мен жануарларға күтім жасау, олардың өміріне жауапкершілікпен қарау.
- **Қоршаған ортаға қамқорлық.** Балаларды қоршаған ортаның тазалығын сақтауға тәрбиелеу. Қоқыс тастамау, табиғи ресурстарды үнемдеу, суды үнемдеп пайдалану сияқты қарапайым, бірақ маңызды дағдыларды үйрету.
- **Табиғаттың әсемдігін тану.** Балалар табиғаттың әсемдігін көріп, оның барлық элементтерін бағалауға үйренуі керек. Олар ағаштар мен гүлдердің, құстар мен жануарлардың бір-бірімен байланысын түсінгенде, табиғаттың нәзіктігі мен тепе-теңдігін бағалауға үйренеді.
- **Белсенді әрекеттер арқылы үйрету.** Балаларды қоршаған ортаны қорғауға бағытталған түрлі әрекеттерге тарту, мысалы, ағаш отырғызу, қоқыс жинау, жануарларға көмектесу. Мұндай іс-әрекеттер арқылы балалар өздеріне жауапкершілік алуға үйренеді.

3. Тәрбие жұмыстарын жүргізу әдістері. Мектеп жасына дейінгі балаларға экологиялық тәрбие беру үшін түрлі әдістерді қолдануға болады:

- **Қарапайым әңгімелер мен ертегілер.** Табиғат пен қоршаған ортаның қадір-қасиетін түсіндіру мақсатында әртүрлі әңгімелер мен ертегілерді қолдану өте тиімді. Мысалы, «Табиғат пен адам» деген тақырыптағы әңгімелер арқылы балаларға табиғаттың маңызды екенін айтуға болады.

- **Табиғатпен таныстыру.** Балаларды табиғатқа алып шығу, ағаштар, өсімдіктер, жануарлар туралы әңгімелесу, оларды көзбен көруге мүмкіндік беру өте пайдалы. Бұл балалардың табиғатқа деген сүйіспеншілігін арттырады.
- **Өзіндік әрекет арқылы үйрету.** Балаларға табиғатты қорғаудың маңызды екенін көрсететін ойындар мен іс-әрекеттер ұйымдастыру, мысалы, қоқыс жинау, гүлдерге су құю, құстарға жем беру.
- **Әр түрлі табиғат құбылыстары мен маусымдық өзгерістерді түсіндіру.** Балаларға табиғаттың қалай өзгертетінін көрсету және оның әртүрлі кезеңдеріне сәйкес экологиялық жауапкершілікті түсіндіру өте маңызды.

4. Экологиялық тәрбиенің нәтижелері. Экологиялық тәрбие балалардың өмірінде маңызды рөл атқарады. Оның нәтижесінде балалар:

- Қоршаған ортаға деген жауапкершілік сезімін дамытады.
- Табиғатқа деген сүйіспеншілік қалыптасады.
- Қоршаған ортаны қорғау үшін әрекет етуге дайын болады.
- Экологиялық дағдыларды меңгереді және өз әрекеттері арқылы табиғатты қорғауға үлес қосады.

Мектеп жасына дейінгі балаларды қоршаған әлемге құрметпен қарауға тәрбиелеу – қоғамның болашағына үлкен ықпал ететін маңызды процесс. Тәрбиешілер мен ата-аналар табиғаттың маңызын түсіндіре отырып, балалардың экологиялық көзқарасын қалыптастыруы тиіс. Бұл балалардың болашақта табиғатты қорғаушы, оның әсемдігін бағалайтын азамат болып өсуіне көмектеседі.